

EVA VESELÁ

mandarinka

Mandarinka

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.pointa.cz
www.albatrosmedia.cz

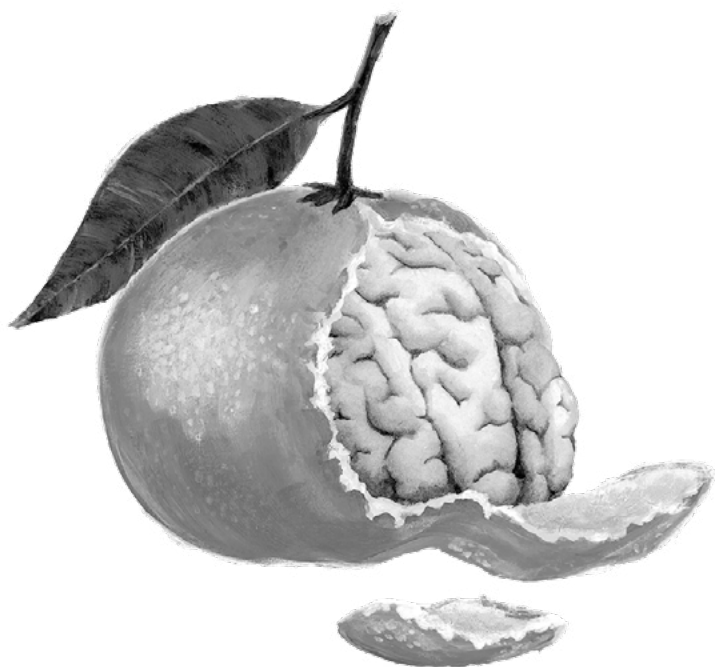
Eva Veselá
Mandarinka – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

EVA VESELÁ

mandarinka

PŘEDMLUVA

Konflikt

Fiktivní příběh novinářky Julie se odehrává v polovině devadesátých let z velké části v Chorvatsku. Přestože se novela nezabývá válečným obdobím, v zemi i v některých lidech bylo v té době ještě zakořeněné zlo. Bublalo jak v nevyzpytatelné sopce a mohlo kdykoli vytrysknout na povrch.

Rozpad Jugoslávie nastal v důsledku politických otřesů a konfliktů na počátku 90. let, kdy se jednotlivé republiky Socialistické federativní republiky Jugoslávie oddělily, ale nevyřešené problémy způsobily hořké mezinárodní války.

V červnu roku 1991 vyhlásily Chorvatsko a Slovinsko nezávislost na Jugoslávii. O pár dní později pak federální armáda obsadila strategická místa ve Slovinsku a na tehdejším jugoslávském území začala občanská válka. Zatímco Slovinsko se záhy vydalo na cestu k prosperitě, Chorvatsko upadlo do etnického konfliktu, jenž byl předzvěstí dalších válek. Střet Slovinců se svazovou armádou trval jen deset dnů, na jeho konci stálo rozhodnutí o stažení vojáků ze slovinského území a jeho samostatnost. V Chorvatsku, jehož území obývala početná srbská minorita, byla situace složitější. Konflikt se protáhl do roku 1995 a vyžádal si asi 20 tisíc mrtvých. Etnické napětí

eskalovalo také v Bosně (1992 až 1995), kde se krvavě střetli místní Srbové, Chorvaté a Bosňáci (vyznačující se muslimskou vírou).

Ze svých domovů bylo vyhnáno 400 000 Chorvatů. Na druhé straně docházelo i k vyhánění Srbů. Válka fakticky skončila v srpnu 1995 rozhodným vítězstvím Chorvatska. Po chorvatském vítězství uprchlo asi 200 000 Srbů ze samozvané Republiky Srbská Krajina. Jejich území následně osídlili chorvatští uprchlíci z Bosny a Hercegoviny. Války zanechaly v regionu hospodářské a politické škody, které jsou zde po desetiletí stále citelné.

Amnézie

Pod slovem amnézie se v literatuře rozumí úplná ztráta paměti, ale může jít i o dočasnou ztrátu paměti. Člověk s amnézií může být zmatený, často neví, kde je nebo kdo jsou lidé, s nimiž mluví. Po odeznění ztráty paměti se někdy na toto období nepamatuje, ale častěji si jasně vzpomíná na vše, co se stalo předtím i potom.

Jakýkoli silný úder do hlavy může způsobit pouřazovou amnézii. Čím je úder silnější, tím déle amnézie trvá. Postižená osoba si není schopna vybavit okamžik, během něhož došlo k úrazu hlavy.

Lidé s amnézií mají běžný rozsah slovní zásoby, obvyklé znalosti o světě, alespoň ty před vznikem amnézie, a nejeví známky snížení inteligence. Při amnézii nedochází ani k poškození žádného druhu paměti. Člověk si sice není schopen vzpomenout na svou minulost a není schopen si vybavit informace před stavem, který ztrátu paměti způsobil, ale nemá problém s dovednostmi, řečí či jazyky, které se naučil dříve. Je porušena dlouhodobá paměť.

PRVNÍ ČÁST

Probuzení

Julie se snaží otevřít oči, aby se v neproniknutelné tmě rozkoukala. V hlavě jí hučí a celé tělo má v jednom ohni, jako by jí ani nepatřilo. Osahává si rukou nejdříve hlavu, pak sjede níže na krk, prsa a postupně na břicho, ruka jí zajede až ke kolenům a zpátky mezi nohy. I když je druhá ruka zatím nehybná, zdá se, že tělo drží pohromadě. Postupně rozeznává obrysy jakési almaly, stolu, dvou židlí a u stropu snad malého zamřížovaného okna, odkud dopadá na hliněnou podlahu paprsek měsíčního světla. Přikrytá těžkou špinavou dekou leží na ušpiněné, páchnoucí matraci. Snaží se nehýbat. Každý pohyb jednotlivých částí těla jí způsobuje bolest. Dříve než si začne uvědomovat, proč se nachází ve vlhkém vězení, opět upadá do milosrdného bezvědomí.

Do sklepa vešli tři muži, bratři Kuzmićové. Vysocí Dalmatinci byli opálení jižním sluncem, měli zarostlé tváře ošlehané větrem a od těžké práce ruce samý mozol. Byli si podobní, ale lišili se očima. Zatímco mladší bratři je měli uhrančivě černé, nejstarší Josip je po svých předcích zdědil velké a modré. Vlasy i pleť měl světlejší. Svým vzezřením působil na lidi mile a přívětivě, to ty jeho oči... Opak byl však pravdou.

Žili společně po několik generací se svými rodiči a prarodiči ve staré usedlosti vysoko v horách Biokovo. V bohem zapomenutém kraji, kde boj o přežití patřil ke každodenním činnostem. Starší bratři měli už své rodiny, ženy z vedlejších vesnic, stejně chudých a zbídačených. Děti měly z hor do školy daleko, ale chodily do ní rády. Škola pro mnohé znamenala i vytržení z každodenní dřiny – pokud se vůbec do ní v nepříznivém počasí dostaly. Pak se stala terčem útoku a výbuchy granátů ji téměř srovnaly se zemí.

Josip žil se svojí ženou Rozou a malým Nikolou v jedné části domu, v druhé se tísnili v jednom pokoji novomanželé Pablo a Marina, a ve druhém nejmladší bratr Ante.

Roza byla kdysi krásná žena, ale osud jí toho naložil přespříliš. Černé vlasy byly již téměř šedivé, ani se je ne snažila nijak upravovat. Nosila je pod tmavým šátkem svázané do drdůlku. Ještě před pár lety měla pro koho žít. Každé ráno, pokud to počasí dovolovalo, vypravovala syna do školy. Děti se sbíhaly ze samot a pak společně uháněly do školy. Někdy je vzaly rodiče autem, a to se jich pak vezlo na korbě dodávky hned celý tucet.

Malý Nikola ráno v den svých osmých narozenin jako vždy popadl tašku, rozloučil se s Rozou a staříky a vydal se na cestu. Ti se za ním vždy dívali, dokud jim nezmižel za první zatačkou. Nikola si chtěl zkrátit cestu přes louku, aby dohonil kamarády. Zapomenutá nevybuchlá mina mu vzala život. Staří rodiče se nedokázali se smrtí jediného vnuka vyrovnat. Slabé srdce a hluboký žal je poslaly po pár měsících za Nikolou. Na samotě tak zůstali jen synové se ženami a hroby jejich nejdražších.

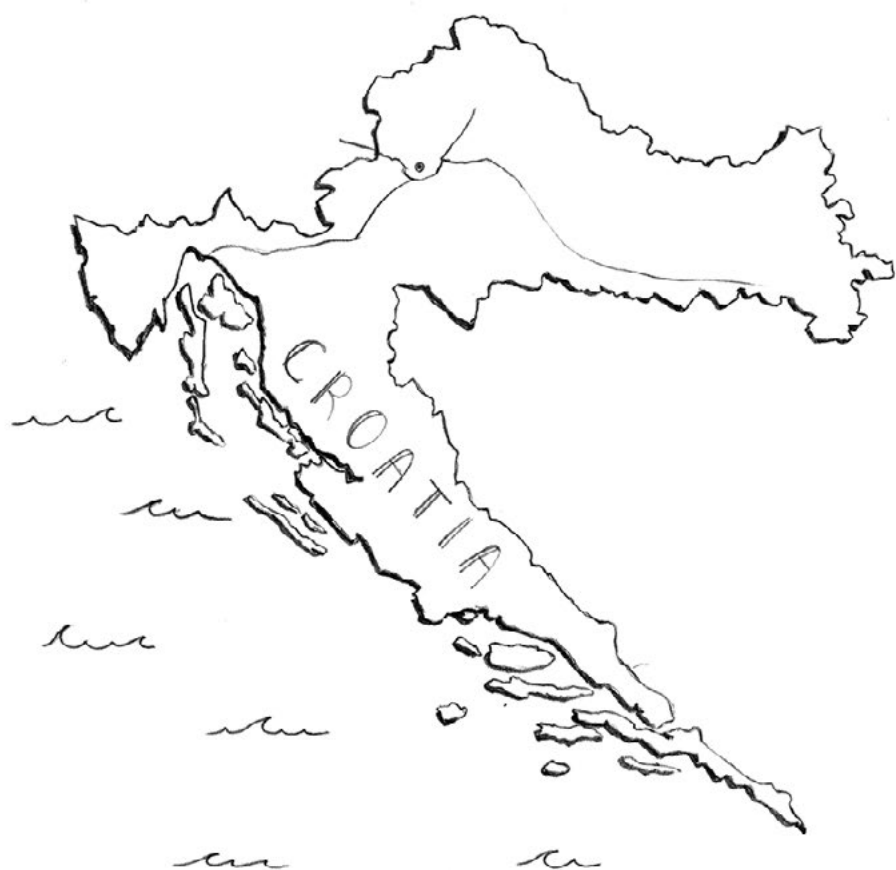
Válka, po které byla Jugoslávie rozdělena na samostatné státy, všem v těchto odlehlých končinách změnila život. Většina mužů, kteří válečné běsnění přežili, se vracela do svých zničených domovů. Život si sice uchovali, ale duši měli rozbitou, někteří se již nikdy nedokázali vyrovnat s tím, co zažili.

Boje bohužel dolehly až do míst, kde nikdo z lidí nevěděl a nechápal, o co vlastně v této válce šlo. Ženy zahalené od hlavy až k patě do černých hadrů se musely postarat o neúrodná pole a dobytek, který jim zbyl. Tito lidé nikdy nesešli z nepřístupných hor do údolí nebo dokonce do měst ve vnitrozemí. O životě v přímořských letoviscích se dozvídali pouze z vyprávění. Zdejší lidé znali jen kopce a hory, kamenitá pole, chudé pastviny a tvrdý život.

Rozhodnutí

Rusovlasá Julča jako malá holka dost trpěla kvůli barvě svých vlasů. Ve škole na ni děti pokřikovaly: „Zrzi, zrzi, co tě mrzí, ta zrzavá palice, ta tě mrzí nejvíce.“ Nechala se proto stříhat na kluka, aby nebyla tak nápadná. Teprve na střední jí spolužáci dávali najevo svůj obdiv, to, když se z ošklivého káčátka vyklubala docela pohledná holka. To už si své zrzavé vlasy nechala růst bez jakýchkoliv omezení. Byly nespoutané, stejné jako jejich majitelka. Padaly jí z čela do očí a nic jim nebránilo v jejich svobodě. Vždy, když se Julie při psaní reportáží, sloupků, rozhovorů nebo vymyšlených příběhů skláněla nad klávesnicí, si svoji hřívu jednou rukou odhazovala z očí. Kolegové ji často pozorovali při práci a smáli se jejím gestům. Ona pak udiveně vzhledla od psaní, svázala kadeře gumičkou, shovívavě se usmála na kamarády a opět se ponořila do svého psaní.

Julie měla nejraději svět fantazie. Nudilo ji psát o běžných událostech, ambiciózních politicích či o hvězdách a hvězdičkách showbyznysu. Byla to holka do nepohody, víc plnoštíhlá, než by si přála. Trochu s tím bojovala, ale výsledek byl vždy stejný. Něco shodila, ale vzápětí to i s úroky nabrala zpět. Dokud se však narvala do riflí, které si pořídila před pár lety, svoji postavu až tak

neřešila. Nakonec, proč taky? Mužům se líbila taková, jaká byla. Dokonce tolerovala i šéfovo plácnutí na její plné pozadí, vždy když kolem ní prošel a ona zrovna neseděla. Vůbec ji to nepohoršovalo, naopak, když prošel jen tak bez povšimnutí, věděla, že něco není v pořádku.

Mirek Prokop dostal na krk celou redakci poměrně prosperujícího plátku s triviálním názvem „Život“ a práce ho naprosto pohltila. Dokonce neúměrné zapálení pro časopis stálo i za rozpadem jeho manželství. Děti už byly na vysoké a manželka jeho neustálou nepřítomnost neunesla a našla si záskok, za kterým po čase i odešla. Čerstvý pětáctýřicátník se po rozvodových peripetiích stal svobodným novinářem stejně jako mnozí před ním i po něm. I tento „bonus“ přinášela jeho profese. Ženy se mu líbily, Julie ho přitahovala svojí nespoutanou povahou. Připadala mu jako poutový balónek, který musel držet pevně v ruce. Jakmile otevřel dlaň, balónek se mu vysmekl a vznesl se k obloze. Mezi mraky pak postupně ucházel nebo rovnou praskl a spadl zpátky na zem. To jí pak byl vždy dobrý k pofoukání boulí z pádu z výšky. Jinak si ho ale k tělu moc nepouštěla.

Šéfredaktor Prokop se zastavil u Julie, která se zrovna chystala na svoji ranní kávu a první cigaretu. Tentokrát jeho ruka nepřistála na jejím zadku, ale objala ji kolem ramen.

To není dobré, pomyslíla si. Copak na mě asi chystá? Určitě mu nenaletím na nějaký mítink množících se politických stran, nebo mě chce zase poslat do nějakého zabláženého a smradlavého doupěte mezi squattery? Děkuju, nechci. To se raději hodím marod.

Celá se naježila a už chtěla spustit, ať si tam pošle ně-
kterého eléva. Ze zkušeností věděla, že nejlepší obrana
je útok.

„Ty, Julie, ty máš přece nějaké předky v Jugoslávii,
tuším, že dědu, ne? A pokud vím, několikrát jsi tam byla
s rodiči na dovolené, a dokonce ses chlubila, že se tam
dokážeš i domluvit s tou jejich chorvatštinou,“ oslovil
Julii šéfredaktor pražského magazínu s návrhem brzké-
ho výletu do Chorvatska. „Podívej se, moje milá, válka
je tam u konce, naši lidé jsou hladoví po nejkrásnějším
moři v Evropě, proto budou s nadšením vítat všechny
informace o cestě do této země. Dříve se tam mohli vy-
dat jen ti vyvolení, však to sama dobře víš. Dnes se tam
může rozjet každý, ale lidé se ještě bojí, aby nenarazili
na něco nečekaného, třeba na miny nebo něco podobné-
ho... Ty se tam zkrátka rozjedeš, uděláš pár rozhovorů
s místními obyvateli. Zjistíš, jak to tam funguje, jak je
to s ubytováním, v jakém stavu jsou silnice a pláže. Jest-
li je tam opravdu bezpečno a jak je tam draho. Zkrát-
ka uděláš pravdivou reportáž o současném Chorvatsku
a čtenáři nám za tyto informace utrhají ruce a skoupí
celý náklad časopisu. Když se ti to podaří, můžeme to
táhnout i na pokračování a určitě nebudeš litovat. Vy-
platí se ti to i finančně. Navíc si uděláš krásnou dovole-
nou za redakční prachy. Jo, a počítám i s tvou bohatou
fotodokumentací, přidělím ti ten nejlepší foťák v redak-
ci. Jsi šikovná ženská, třeba si nabereš materiál i pro
svou knihu, o které tolik básníš.“

„No dobře, nezní to špatně a musím přiznat, je to
lákavá nabídka. Jak se tam ale dostanu?“

„Milá Julčo, mám pro tebe překvapení. Mrkni z okna na parkoviště. Vidíš tu novou bílou Felicii? Ta bude po celé dva týdny tvoje.“

„Tak to беру. Kdy mám odjet?“

„Teď končí prázdniny a tvoji kolegové se vrátí z dovolených zpátky do redakce, takže to vidím tak na konec září. Budeš mít čas na zpracování materiálu až do konce roku a pak to vypálíme do světa, aby si mohli naši čtenáři včas naplánovat svoji vysněnou dovolenou u Jadranu.“

Julii z prvotního nadšení však vzápětí vyvedla z míry vzpomínka na rodiče, kteří se právě z cesty od Jaderského moře již nevrátili. Bylo to před deseti lety poblíž Zadaru, když se vraceli z pohřbu dědy, posledního člena rodiny z chorvatské větve. Pravděpodobně po mikros pátku řidiče jejich auto sjelo ze silnice a skončilo po pádu na dně propasti. V ohořelých troskách vozu, které den, co den omýval mořský příliv, byla nalezena dvě těla. Tím se vlastně uzavřela kapitola celé její rodiny. Alespoň Julie si to tak v sobě uzavřela. Neměla sourozence ani jiné příbuzné, ani u nás, ani v bývalé Jugoslávii. Měla jen pár přátel a muže, se kterým se před pár lety v dobrém rozešla. On chtěl děti, ale Julie si budovala slibnou kariéru v mediálním světě, takže zatím po potomcích netoužila. Nic ji tedy nesvazovalo a toho čile využíval její zaměstnavatel. Kam se nikomu za reportáží nechtělo, tam poslali Julii Černou. A ona to vlastně i vítala...

V duchu si připomínala prázdniny, které jako malá holka trávila s rodiči v malé vesnici nedaleko Dubrovníku.